

Диссертациялық жұмысты жоспарлау және өткізу

Дәріс 4

ДИССЕРТАЦИЯ ҮШІН ДЕРЕКТЕРДІ ЖИНАУ ӘДІСТЕРІ: САПАЛЫҚ ЖӘНЕ САНДЫҚ ТӘСІЛДЕР

PhD, доцент
Мусагалиева Айжан Ниязбековна

Дәріс жоспары

1. Деректер жинаудың ғылыми мәні және зерттеудегі рөлі.
2. Сандық әдістер: қашықтықтан зондтау, ГАЗ, далалық және эксперименттік өлшеулер.
3. Сапалық әдістер: құжаттық талдау, сараптамалық пікірлер, кейс-стади.
4. Аралас әдістер және олардың ғылыми артықшылықтары.
5. География, табиғи ресурстар саласына тән деректер түрлері.

Мақсаты

Магистранттарды ғылыми деректерді жинау тәсілдерінің теориялық және практикалық негіздерімен таныстыру. Сандық, сапалық және аралас әдістердің ерекшеліктерін түсіндіру. География саласына тән деректерді жинаудың кәсіби құралдарын көрсету.

Деректер жинаудың ғылыми мәні

Деректер – ғылыми жұмыстың эмпирикалық базасы.

Жинау процесі жүйелі, дәл және әдістемелік талаптарға сай болуы керек.

Әдіс таңдауы зерттеу сұрағына, мақсатқа және деректердің қолжетімділігіне байланысты.

САНДЫҚ ӘДІСТЕРДІҢ НЕГІЗІ

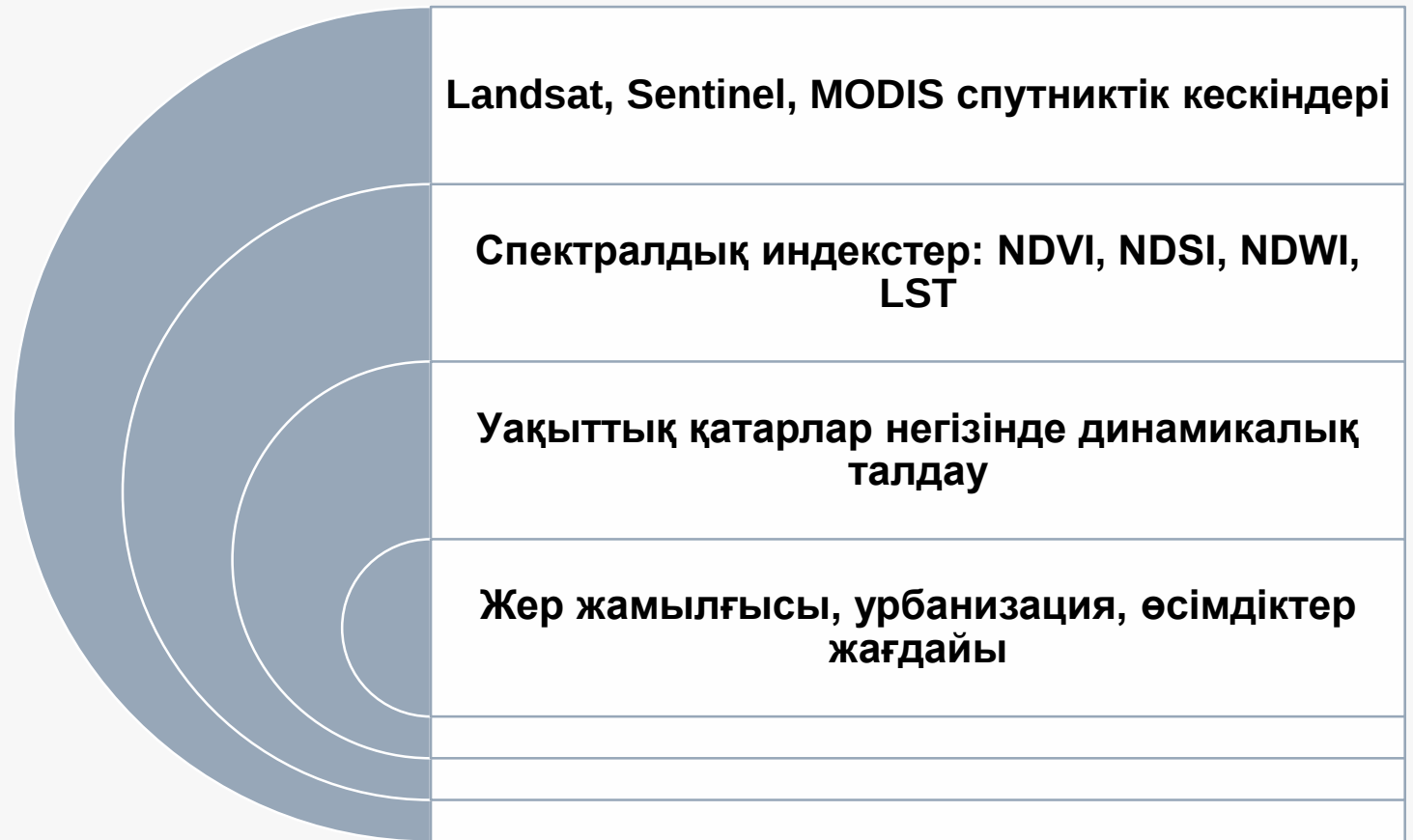
Сандық әдістер нақты өлшеулерге, статистикалық көрсеткіштерге, объективті деректерге сүйенеді.

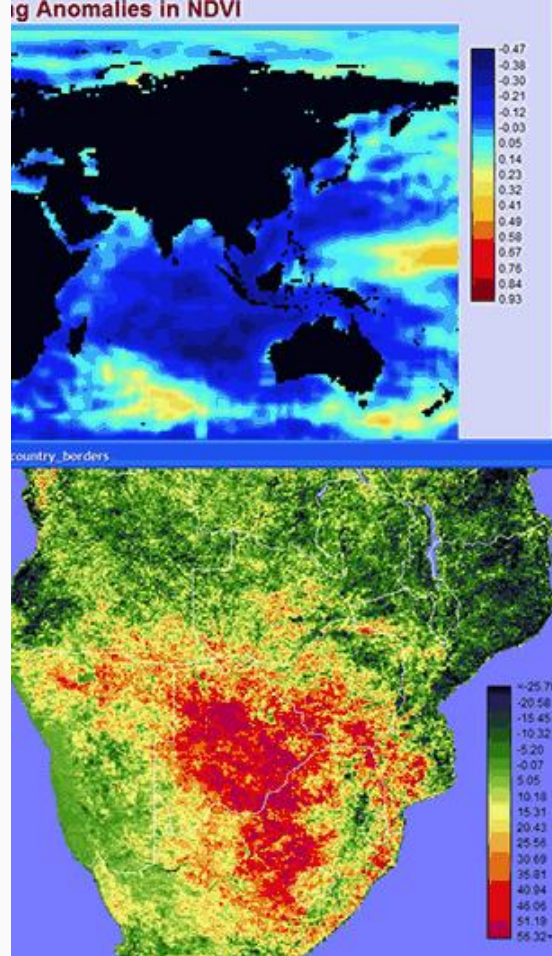
Географияда кең қолданылатын тәсілдер:

- Жерді қашықтықтан зондтау (ҚЗ)
- ГАЖ-талдау
- мониторинг жүйелері
- климаттық және биофизикалық деректер

Қашықтықтан зондтау деректері

- Координаттық деректер: нүкте, сызық, полигон
- ArcGIS, QGIS платформалары
- OpenStreetMap, Earthdata, Global Land Cover
- Кеңістіктік деректерді біріктіру және талдау

ГАЗ арқылы дерек жинау

Далалық және эксперименттік деректер

Топырақ сынамалары (pH, тұздану, гумус)

Су сапасы (тұздылық, температура, минералдану)

Метеорологиялық өлшеулер

Лабораториялық зертханалар (физико-химиялық талдау)

РЕСМИ СТАТИСТИКАЛЫҚ ДЕРЕКТЕР

ҚР Ұлттық
статистика
агенттігі

Казгидромет
мәліметтері

FAOSTAT
World Bank Data
UN Data

OECD
Environment
Database

Құбылыстарды терең түсіндіруге бағытталған.

Әлеуметтік, басқарушылық, институционалдық аспектілерді талдауға мүмкіндік береді.

Географияда: жоспарлау құжаттары, стратегиялық бағдарламалар, сарапшылар пікірі.

Сапалық әдістердің негізі

Сапалық деректер жинау әдістері

Құжаттық талдау

- Жергілікті атқарушы органдардың есебі, қала жоспарлары, заңнамалар

Сараптамалық интервью

- Географтар, экологтар, жер саласының мамандары

Кейс-стади

- Белгілі бір аймақты терең зерттеу

Бақылау

- Табиғи және антропогендік объектілерді жергілікті көзбен бағалау

Аралас әдістер

Сандық + сапалық деректер үйлесімі

Нәтижелерді растау

- Жерді қашықтықтан зондтау + далалық зерттеулер
- Спутниктік деректер + сарапшы пікірі
- Климат статистикасы + жергілікті бақылау

Бақылау сұрақтары

1. Сандық әдістердің басты ерекшеліктері қандай?
2. Қашықтықтан зондтау деректерінің артықшылықтары неде?
3. Сапалық әдістер қай жағдайда қолданылады?
4. Аралас әдіс дегеніміз не?
5. География саласына тән қандай деректерді атауға болады?

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

- 1.Коряковцева Н.Ф. *Методология и методы научных исследований*. — М.: Академия, 2019.
2. Әбдіғаппар Ж., Омаров А. Ғылыми зерттеу негіздері. – Алматы: Қазақ университеті, 2022.
- 3.Creswell J.W. *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. – 5th ed. – Sage Publications, 2018.
4. Booth W., Colomb G., Williams J. *The Craft of Research*. – University of Chicago Press, 2016.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАҚМЕТ!

Мусагалиева Айжан Ниязбековна

+7 747 387 87 85

aizhan.mussagaliyeva@kaznu.edu.kz